

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 marca 2024 r.

Pozycja 52

POSTANOWIENIE

z dnia 14 grudnia 2022 r.

Sygn. akt Ts 285/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Krystyna Pawłowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 50 § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 394³ ustawy wymienionej w punkcie 1 z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1, art. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 79 ust. 1 Konstytucji;
- 3) art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 2 oraz art. 15 ust. 1 i 2 ustawy z 17 czerwca „2021 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. 2004 r. Nr 179 poz. 1843)”, z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7, art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 2, art. 176 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji,
lub alternatywnie
całej ustawy wymienionej w punkcie 3 w zakresie, w jakim „nie przewiduje możliwości:
a) zaskarżenia postanowienia Sądu o: odrzuceniu skargi, oddaleniu skargi, odmowie zwolnienia od kosztów sądowych,
b) (...) wniesienia skargi na przewlekłość postępowania toczącego się wskutek wniesienia skargi na przewlekłość postępowania”,
z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7, art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 7, art. 176 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 29 listopada 2021 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego:

Skarżący wskazał dwa postępowania, w związku z którymi złożył skargę konstytucyjną.

W pierwszym z nich, postanowieniem z 8 lipca 2021 r. Sąd Apelacyjny w K. odrzucił jego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w związku z postępowaniem przed Sądem Okręgowym w K. (sygn. akt [...]) oraz umorzył postępowanie wywołane wnioskiem skarżącego o zwolnienie z kosztów sądowych (sygn. akt [...]). Sąd podniósł, że postępowanie, którego dotyczył zarzut przewlekłości, zostało zakończone prawomocnym wyrokiem, brak więc jest przedmiotu rozpoznania.

Postanowieniem z 1 września 2021 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w K. odrzucił zażalenie skarżącego na powyższe orzeczenie. W uzasadnieniu podniósł, że nie zostało ono przewidziane w przepisach ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym i nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2018 r. poz. 75, dalej: u.s.n.p.; w skardze konstytucyjnej omyłkowo wskazano rok ustawy – 2021 oraz adres publikacji – Dz. U. z 2004 r. Nr 179, poz. 1843). Sąd podniósł następnie, że zaskarżone postanowienie jest orzeczeniem sądu odwoławczego. Przepis zaś, który reguluje zaskarżalność tego typu orzeczeń (art. 394² ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) nie przewiduje możliwości złożenia zażalenia na postanowienie w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania.

W drugim postępowaniu skarżący złożył skargę na przewlekłość postępowania w związku ze sprawą o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, toczącą się przed Sądem Okręgowym w P. pod sygn. akt [...]. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego w P. z 26 lutego 2021 r. (sygn. akt [...]) skarga na przewlekłość została odrzucona jako nieopłacona. Zażalenie skarżącego na powyższe orzeczenie zostało odrzucone przez Sąd Apelacyjny w P. postanowieniem z 29 marca 2021 r. (sygn. akt jw.). Skarżący złożył wniosek o uzasadnienie tego rozstrzygnięcia, który został odrzucony postanowieniem Sądu Apelacyjnego w P. z 19 kwietnia 2021 r. (sygn. akt jw.) jako niedopuszczalny. Następnie, postanowieniem z 31 maja 2021 r. Sąd Apelacyjny (sygn. akt jw.) odrzucił wniosek o uzasadnienie orzeczenia z 19 kwietnia 2021 r. jako niedopuszczalny. Skarżący złożył w sprawie o sygn. akt [...] skargę na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym.

Postanowieniem z 21 września 2021 r. (sygn. akt [...]) Sąd Najwyższy odrzucił skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w odniesieniu do postępowania w sprawie, którego przedmiotem była skarga na przewlekłość postępowania, jako niedopuszczalną.

2. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 29 grudnia 2021 r. (doręczonym 11 stycznia 2022 r.) skarżący został wezwany do: podania, czy od wskazanych w skardze konstytucyjnej ostatecznych orzeczeń zostały wniesione nadzwyczajne środki zaskarżenia (wraz z czterema kopiami) oraz doręczenie odpisów lub kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem załączników złożonych wraz ze skargą konstytucyjną. Pismem z 14 stycznia 2022 r. (data nadania) skarżący odniósł się do powyższego wezwania.

3. Sędzia Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 11 lipca 2022 r. (doręczonym 25 lipca 2022 r.) wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi przez: określenie, które z orzeczeń wskazanych w złożonej skardze konstytucyjnej skarżący uznaje za ostatecznie przesądzające o jego wolnościach i prawach w rozumieniu art. 79 Konstytucji; po wykonaniu powyższego, udokumentowanie daty doręczenia skarżącemu ostatecznego orzeczenia (doręczenie np. poświadczonych za zgodność z oryginałem kopert wraz z monitoringiem przesyłki Poczty Polskiej, w których doręczone zostały te orzeczenia lub poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii zwrotnych potwierdzeń odbioru tych przesyłek albo wydruku z portalu informacyjnego sądu); dokładne wskazanie, które konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego – wynikające z przepisów Konstytucji przywołanych w skardze konstytucyjnej – zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze przepisy w sprawie, w której zostało wydane orzeczenie, określone przez skarżącego jako ostateczne; wskazanie, w jaki sposób zakwestionowane w skardze przepisy naruszają konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego, a także uzasadnienie tych zarzutów; doręczenie odpisu albo kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem postanowienia Sądu Apelacyjnego w P. z 31 maja 2021 r. (sygn. akt [...]), wraz z czterema kopiami.

Pismem z 1 sierpnia 2022 r. (data nadania) skarżący odniósł się do powyższego wezwania. Poinformował także o zmianie pełnomocnika z wyboru oraz przesłał stosowne umocowanie go do działania w sprawie złożonej skargi konstytucyjnej.

4. Zdaniem skarżącego treść art. 8 ust. 2 u.s.n.p. nie uprawnia do stwierdzenia, że od postanowienia o odrzuceniu skargi nie przysługuje możliwość wniesienia środka odwoławczego. Skarżący podniósł, że naruszono jego prawo do zweryfikowania przez sąd drugiej instancji kwestii zasadności odrzucenia środka zaskarżenia. Stwierdza, że zastosowanie wykładni zwyczajowej art. 394³ k.p.c. pozbawiło go prawa do sądu oraz skutkowało groźbą pozbawienia prawa do skargi konstytucyjnej. Dopatruje się on również niekonstytucyjności art. 50 § 3 k.p.c. w zakresie, w jakim przepis przewiduje możliwość procedowania sądu w sytuacji złożenia i nierozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego. Jego zdaniem powyższe narusza prawo do rzetelnej procedury sądowej oraz podważa istotę zaufania do wymiaru sprawiedliwości jako organu rzetelnego i bezstronnego.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Warunkiem skutecznego wniesienia skargi konstytucyjnej jest spełnienie wymogów wynikających z Konstytucji oraz ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy ma prawo wnieść do Trybunału skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach określonych w Konstytucji. W konsekwencji, jedną z przesłanek wniesienia i merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej jest wykazanie, że zaskarżony przepis, będąc podstawą ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego, stanowi źródło naruszenia jego wolności lub praw (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK).

W niniejszej sprawie skarżący domaga się badania konstytucyjności przepisów, które jego zdaniem były podstawą orzeczeń podejmowanych w dwóch odrębnych postępowaniach sądowych w jego sprawie.

2.1. W oparciu o przesłane dokumenty należy uznać, że w sprawie skarżącego zakończony postanowieniem Sądu Apelacyjnego w K. z 1 września 2021 r. (sygn. akt [...]) nie miały zastosowania: art. 50 § 3 i art. 394³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.), ani też art. 5 ust. 1 i art. 15 ust. 1 i 2 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym i nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2018 r. poz. 75, dalej: u.s.n.p.). Błędem byłoby uznać, że przepisy te kształtowały wolności i prawa skarżącego w postępowaniu zainicjowanym zażaleniem na orzeczenie sądu odwoławczego w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania. W związku z tym skarga w zakresie, w jakim się do nich odnosi nie spełnia warunku formalnego z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, co jest samoistną podstawą odmowy nadania jej biegu (art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK).

2.2. Nie można również stwierdzić, by zaskarżone przepisy były podstawą postanowienia Sądu Najwyższego z 21 września 2021 r. (sygn. akt [...]), odrzucającego jako niedopuszczalną skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w odniesieniu do postępowania w sprawie, którego przedmiotem była skarga na przewlekłość postępowania. Skarga konstytucyjna w zakresie, w jakim odnosi się do postępowania zakończonego powyżej wskazanym orzeczeniem nie spełnia więc wymagań określonego w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, co stanowi samoistną podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu (art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK).

Na marginesie należy dodać, że postanowienie Sądu Najwyższego z 21 września 2021 r. (sygn. akt [...]) zostało wydane na podstawie art. 3 u.s.n.p., który to przepis nie został jednak wskazany do badania konstytucyjności przez skarżącego. W piśmie z 1 sierpnia 2022 r. skarżący stwierdził natomiast, że powyższe postanowienie, podobnie jak orzecznictwo sądów powszechnych, stoi w sprzeczności z treścią u.s.n.p., jako że w przepisach tej ustawy nie ma normy wykluczającej możliwość złożenia skargi na przewlekłość wywołaną postępowaniem skargowym. W ocenie Trybunału takie odniesienie się do podstaw postanowienia Sądu Najwyższego, pomijając jego wartość merytoryczną, nosi cechy zarzutu zaniechania, nie wyczerpując tym samym warunku formalnego z art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK.

3. Zgodnie z przepisami u.o.t.p.TK, jeżeli złożona skarga konstytucyjna zawiera braki formalne możliwe do usunięcia, sędzia Trybunału wskazuje je skarżącemu w celu uzyskania informacji lub argumentacji koniecznej do kompletnej oceny skargi konstytucyjnej w zakresie wymogów określonych w tej ustawie, Konstytucji oraz k.p.c. Odnosząc powyższe do treści pisma procesowego z 1 sierpnia 2022 r. (data nadania), Trybunał stwierdza, że nie jest ona wystarczająca by uznać, iż skarżący usunął braki złożonej skargi konstytucyjnej wskazane w zarządzeniu sędziego TK z 11 lipca 2022 r.

Jest to podstawą odmowy nadania jej biegu (art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK).

Trybunał nadmienia, że z art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK, ustanawiającego przymus adwokacko-radcowski w postępowaniu ze skargi konstytucyjnej, wynika oczekiwanie profesjonalnej staranności w formułowaniu zarzutów skargi i ich uzasadniania. Pisma doręczane w odpowiedzi na zarządzenie sędziego z art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK powinny precyzyjnie odnosić się do wskazanych braków, a informacje w nich zawarte powinny być adekwatne do wezwania. Co więcej, zawierać winny treści nowe w odniesieniu do już złożonej skargi lub też porządkować jej uzasadnienie. Powyższego nie wyczerpuje w szczególności kopiowanie treści skargi (jak w niniejszej sprawie, zob. s. 4 i 5 pisma usuwającego braki), czy przekazywanie sprzecznych informacji (jak w niniejszej skardze – w zakresie terminów doręczenia skarżącemu orzeczeń, określonych w skardze jako ostateczne; zob. s. 1 i 2 pisma usuwającego braki).

Trybunał dodaje, że w związku z treścią przesłanych pism skarżącego skarga konstytucyjna obarczona jest brakami, o których mowa w punkcie 4 niniejszego postanowienia.

4. Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 skarga konstytucyjna winna określać wolności lub prawa, które zdaniem skarżącego wynikają ze wskazanych przez niego wzorców konstytucyjnych i to, w jaki sposób zostały naruszone, a także uzasadniać zarzut niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Jak wynika z art. 79 ust. 1 Konstytucji wskazanie sposobu naruszenia prawa wymaga powiązania naruszenia wskazanych praw podmiotowych z konkretnym orzeczeniem jako środkiem tego naruszenia oraz niekonstytucyjnością podstawy prawnej tego orzeczenia.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że zdawkowe uzasadnienie postawionego w skardze zarzutu albo całkowite jego nieuzasadnienie stanowi niewykonanie dyspozycji ustawowej z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK, co skutkuje odmową nadania dalszego biegu skardze na etapie wstępnego rozpoznania albo umorzeniem postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku przy rozpoznaniu merytorycznym (zob. postanowienie TK z 19 października 2022 r., sygn. SK 59/19 i powołane tam orzecznictwo). Uzasadnienie nie może być również pozorne, a za takie Trybunał uznaje m.in. ograniczenie argumentacji do przytoczenia uzasadnień orzeczeń Trybunału (zob. wyrok z 13 grudnia 2017 r., sygn. SK 48/15 i powołane tam orzecznictwo).

Skarżący wskazał szereg przepisów Konstytucji, samodzielnie lub zwięźkowo, jako wzorce do badania zgodności określonych przepisów ustaw. Treść uzasadnienia złożonych pism nie pozwala jednak ustalić, jakie wolności i prawa z nich wywodzi. Powyższego obowiązku nie wyczerpują twierdzenia o charakterze ogólnym, z których można wnioskować, że zdaniem skarżącego określone rozwiązania proceduralne wynikające z przepisów k.p.c. oraz u.s.n.p. są niezgodne ze wskazanymi przepisami Konstytucji. Należy w szczególności podkreślić, że skarga konstytucyjna obejmująca odmienne, niezwiązane ze sobą sprawy cywilne, zakończone wydaniem różnych orzeczeń, w uzasadnieniu winna zawierać argumentację odrębną w odniesieniu do tych postępowań, w czytelny sposób wywodzącą, w jaki sposób kwestionowane przepisy doprowadziły do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego przez zdeterminowanie treści orzeczeń wskazanych jako ostatecznie o nich przesądzających.

Brak powyższego, zarówno w złożonej skardze, jak i w piśmie skarżącego z 1 sierpnia 2022 r., będącym odpowiedzią na zarządzenie sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 11 lipca 2022 r. wzywające do określenia sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw wynikających ze wskazanych w skardze przepisów Konstytucji, jak i do uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanych w skardze przepisów ze wskazanymi konstytucyjnymi wolnościami lub prawami skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie – stanowi ujemną przesłankę procesową w postępowaniu w trybie skargi konstytucyjnej (zob. wyrok TK z 19 lipca 2022 r., sygn. SK 20/19, OTK ZU A/2022, poz. 52).

Wskazane okoliczności przesądzają, że skarga konstytucyjna nie spełnia wymogów określonych w art. 53 ust. 1 pkt 2-3 u.o.t.p.TK. W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK.

5. Odnosząc się do kwestii alternatywnego zaskarżenia wszystkich przepisów u.s.n.p. należy przypomnieć, że zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz przepisami o charakterze uszczegóławiającym z u.o.t.p.TK (art. 53), skarżący ma obowiązek wyodrębnić zaskarżoną normę, na podstawie której podjęto w jego sprawie rozstrzygnięcie, prowadzące do naruszenia jego praw i obowiązków. Wypełnienie tej powinności pozwala zbadać, czy zachodzi

powyższa zależność, a w konsekwencji czy skarżący jest uprawniony do złożenia skargi konstytucyjnej, będącej środkiem zaskarżenia o charakterze konkretnym (zob. postanowienie z 7 lipca 2006 r., sygn. Ts 219/05, OTK ZU nr 1/B/2007, poz. 27 i powołane tam orzecznictwo).

6. Mając na uwadze wskazane przez skarżącego wzorce do badania konstytucyjności zaskarżonych przepisów Trybunał podnosi, że art. 7 Konstytucji statuujący zasadę legalizmu nie jest źródłem wolności ani praw, a zatem nie może być samodzielnym wzorcem kontroli w postępowaniu wszczętym wskutek wniesienia skargi konstytucyjnej (zob. wyrok TK z 29 kwietnia 2020 r., sygn. SK 24/19 OTK ZU A/2020, poz. 19). Jest to podstawą odmowy nadania biegu skardze w powyższym zakresie w oparciu o art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 53 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.